

Folkhälsomyndigheten

registrator@folkhalsomyndigheten.se
lisa.gellerhed@folkhalsomyndigheten.se
li.nordstrom@folkhalsomyndigheten.se

Stockholm 2021-02-25

**REMISSYTTRANDE;
Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och
allmänna råd (HSLF-FS 2020:37) om tillfälliga smittskyddsåtgärder
på serveringsställen
(Ert diarienummer 00982-2021)**

Visita är bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita samlar ca 5 435 medlemsföretag med runt 8 070 arbetsställen, huvudsakligen hotell, restauranger, caféer, nöjesrestauranger, cateringföretag, konferensanläggningar, spa, campingföretag, vandrarhem, skidanläggningar, nöjes- och djurparker, turistbyråer samt turist- och eventföretag. Visita tecknar branschens kollektivavtal och är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv. Som branschorganisation hjälper Visita företagen att växa och utvecklas och är besöksnäringens företrädare i politiska frågor.

Visita har tagit del av rubricerat förslag och får härmed inkomma med följande.

YTTRANDE

De föreslagna ändringarna

Folkhälsomyndigheten föreslår ändringar i myndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:37) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

I det remitterade förslagen föreslås i huvudsak följande ändringar:

Serveringsställen som serverar alkohol ska hålla stängt mellan kl. 20.30 och kl. 11.00, övriga serveringsställen ska hålla stängt mellan 20.30 och 05.00.

Efter kl. 20.30 får serveringsställen endast vara öppna för avhämtning av mat eller dryck.

På serveringsställen som utgör en del av en handelsplats får det endast vara en (1) person i ett sällskap.

Visitans synpunkter på förslagen

Olika restriktioners påverkan på företagen i besöksnäringen

Företagen i besöksnäringen – restauranger, hotell, konferensanläggningar, nöjesparker, nattklubbar, skidanläggningar och campingplatser m.m. – har drabbats oerhört hårt till följd av coronapandemin och de restriktioner som redan har införts i samband med denna. Särskilt hårt har företagen drabbats av restriktionerna i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen med anslutande föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:37) från Folkhälsomyndigheten, förordningen (2020:114) om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol och dess nu gällande förbud mot att servera alkoholdrycker mellan klockan 20.00 och 11.00.

Sedan den 24 november 2020 gäller en huvudregel om att allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än åtta deltagare tills vidare inte får hållas inom Sverige. Denna reglering finns numera i förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Det tidigare gällande undantaget från deltagarbegränsningen vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som hålls på serveringsställen som omfattas av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder har upphört. Undantaget för så kallade arrangemang med sittande publik och möjligheten att då tillåta högst 300 deltagare kvarstår däremot i förordningen. Vid allmänna sammankomster för religionsutövning som hålls med anledning av dödsfall – det vill säga begravningar – får antalet deltagare vara högst 20.

Härutöver har länsstyrelserna meddelat föreskrifter om en begränsning till högst åtta deltagare vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inom länet, även vid så kallade arrangemang med sittande publik.

Visita är helt och fullt på det klara med att människors hälsa alltid måste sättas i främsta rummet och vi har mycket stor respekt och förståelse för att olika typer av åtgärder måste vidtas för att motverka spridningen av covid-19. I detta ligger också att förändringar kan komma att behöva ske och ytterligare åtgärder vidtas beroende på hur smittspridningen utvecklas. Visita och våra medlemsföretag har nu i mer än elva månaders tid vidtagit en mängd åtgärder för att bidra till att motverka smittspridning och för att efterleva de restriktioner som gäller och vi ser detta som en självklar och viktig uppgift.

Det företagen nu så akut behöver – och har behövt under en längre tid – är i första hand rimliga förutsättningar att bedriva sina verksamheter på ett så normalt och

fungerande sätt som möjligt. De restriktioner som har införts i samband med coronapandemin innebär för de flesta av Visitas medlemsföretag mycket allvarliga begränsningar i och i vissa fall ett fullständigt omöjliggörande av driften av verksamheten, i praktiken ett näringsförbud.

Visita har under lång tid framfört att det måste vara högt prioriterat att lätta på eller helt upphäva de restriktioner som finns så snart det bedöms vara möjligt och rimligt ur ett smittskyddsperspektiv. Det behövs i det sammanhanget också en konkret och tydlig plan framåt från såväl politiken som från myndigheterna samt ett aktivt arbete i dialog med näringen för när och hur sådana förändringar ska ske, så att företagen successivt och under ansvarstagande former kan återstarta sina verksamheter och bidra till sysselsättning.

Restriktioner får inte vara mer ingripande än nödvändigt och behovet av dem måste omprövas löpande

Visita vill betona den stora vikten av att nödvändigheten av olika typer av restriktioner samt omfattningen av och innehållet i dem alltid övervägs mycket noggrant. Mer omfattande och långtgående restriktioner än vad som verkligen bedöms vara nödvändigt och proportionerligt för att motverka smittspridning måste undvikas. Och på motsvarande sätt som det måste ske en noggrann avvägning av behovet av införande av olika restriktioner är det av stor vikt att de också bedöms och omprövas löpande.

Så snart regler som på olika sätt begränsar eller hindrar verksamheterna inte längre kan motiveras måste de också upphävas.

Det saknas skäl för en föreskrift om stängning av serveringsställen kl. 20.30

Enligt Folkhälsomyndighetens förslag ska serveringsställen som serverar alkohol hålla stängt mellan kl. 20.30 och kl. 11.00. Övriga serveringsställen ska hålla stängt mellan 20.30 och 05.00. Efter kl. 20.30 får serveringsställen endast vara öppna för avhämtning av mat eller dryck.

Serveringsställen omfattas sedan den 1 juli 2020 av restriktionerna i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen med anslutande föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:37) från Folkhälsomyndigheten. Innebörden av dessa regler är i huvudsak följande.

Den som driver ett serveringsställe ska vidta lämpliga åtgärder för att trängsel ska kunna undvikas på de inom- och utomhusytor som besökare har tillträde till. Åtgärderna ska vidtas utifrån lokalens utformning, antalet besökare och omständigheterna i övrigt på serveringsstället. Servering av mat eller dryck får endast

ske till besökare som sitter vid ett bord, en bardisk eller liknande. Besökare får dock hämta mat och dryck vid en disk, en buffé eller liknande, om det kan ske utan att trängsel uppstår och med minst en meters avstånd från besökare som sitter ned. När allmänna sammankomster som exempelvis konserter, idrottsevenemang och liknande verksamheter anordnas på eller invid ett serveringsställe, ska den som driver serveringsstället organisera verksamheten så att besökare sitter ned. För att trängsel ska undvikas ska den som driver ett serveringsställe se till att sällskap kan hålla minst en meters avstånd från andra sällskap och att antalet besökare i ett och samma sällskap som sitter ned tillsammans på serveringsstället uppgår till högst fyra personer. Om en grupp som besöker serveringsstället uppgår till fler än fyra besökare ska den som driver serveringsstället dela upp gruppen i sällskap med högst fyra besökare i varje. Den som driver ett serveringsställe ska erbjuda besökare möjlighet att tvätta händerna med tvål och vatten eller erbjuda handdesinfektion samt säkerställa att personalen får adekvat information om hygienåtgärder för att förhindra smittspridning mellan besökare. Sådan adekvat information är enligt Folkhälsomyndighetens allmänna råd bland annat information om smittvägar och hygienrutiner samt hur smittspridning kan förhindras på serveringsstället.

Serveringsställen omfattas alltså för närvarande av mycket omfattande krav på åtgärder för att motverka spridning av covid-19. Inga andra näringsverksamheter i samhället omgärdas av så rigorösa krav eller har vidtagit så stora förändringar i sina verksamheter för att minimera risken för smitta som just serveringsställen. Kommunerna utövar tillsyn över att serveringsställena följer de aktuella reglerna och har rätt att besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och anslutande föreskrifter ska följas.

Visita inser självklart vikten av att spridningen av covid-19 bromsas. Därom råder ingen tvekan. Däremot ifrågasätter vi kraftfullt det reella behovet av och rimligheten i ett förbud mot att serveringsställen håller öppet efter kl. 20.30. Bestämmelserna i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder och Folkhälsomyndighetens föreskrifter kopplade till den lagen gäller dygnets alla timmar på serveringsställen, dvs. även efter kl. 20.30. Om brister i något avseende uppstår har kommunerna möjlighet att ingripa i det enskilda fallet genom föreläggande att vidta vissa åtgärder eller till och med förbud mot att bedriva verksamheten, eventuellt efter visst klockslag.

Enligt Visitas uppfattning måste det viktiga ur smittspridningssynpunkt – oavsett tid på dygnet – vara att serveringsställena vidtar de åtgärder som krävs för att motverka spridning av covid-19. Vi vet också att serveringsställena arbetar systematiskt och

har genomfört såväl investeringar som förändringar i sina verksamheter för att leva upp till dessa krav, bidra till minskad smittspridning och skapa säkra och trygga miljöer för såväl besökare som medarbetare. I de fall brister har förelegat eller förbättringar behövts har vi noterat att kommunerna också ingriper mot verksamheterna.

Redan den tidigare gällande begränsningen av serveringstiden till kl. 22.00 enligt förordningen om tillfälligt förbud mot servering av alkohol innebar för verksamheterna att en eller flera sena sittningstider för middagen behövde ställas in – vilket fick en starkt negativ påverkan för serveringsställena. Verksamheterna behöver, i syfte att bidra till motverkandet av smittspridning av covid-19, ha förutsättningar för att sprida ut gästerna under så många sittningstider som möjligt i syfte att med god marginal kunna upprätthålla kraven på avstånd mellan sällskap och undvika trängsel. Att en eller flera sittningstider har fallit bort genom det nu gällande förbudet har inneburit att verksamheterna måste ta emot gästerna under färre sittningar och de kan då inte hålla lika god marginal som vore att föredra när det gäller distansering, även om gällande regler i det avseendet naturligtvis följs. Den gällande begränsningen av serveringstiden till kl. 20.00 har uppenbarligen förvärrat situationen ytterligare i detta avseende – gästerna måste tas emot under ännu färre antal timmar under dagen – vilket är direkt kontraproduktiv när det gäller motverkandet av smittspridning. Denna problematik skulle kvarstå om den föreslagna föreskriften med krav på stängning av serveringsställen kl. 20.30 genomförs.

Till ovanstående kommer att begränsningar i den tillåtna serveringstiden har medfört att det inte är ovanligt att gäster som kommit i sällskap inte vill avsluta kvällen så tidigt som förbudet mot alkoholserving föranleder och därför ofta går till någons bostad för att fortsätta samvaron där. För detta talar även en undersökning som Visita lät Novus göra under december 2020, där fler än 70 procent svarade att den då gällande begränsningen av serveringstiden till kl. 22.00 inte skulle leda till en minskning av det sociala umgänget utanför familjen. Detta indikerar att åtgärdens verkan är tveksam eller till och med kontraproduktiv ur smittskyddssynpunkt. Även denna oönskade följd av begränsningar i serveringsställets öppettider skulle kvarstå om Folkhälsomyndighetens förslag genomförs.

Folkhälsomyndighetens förslag innebär att samtliga serveringsställen måste stänga kl. 20.30 – dvs. inte endast verksamheter som bedriver alkoholserving. Ett mycket stort antal serveringsställen som inte har omfattats av förbudet mot alkoholserving enligt förordningen om tillfälligt förbud mot servering av alkohol skulle omfattas av kravet på stängning om det genomförs. Den föreslagna föreskriften skulle tveklöst slå enormt hårt mot många företag som redan är enormt negativt påverkade av den

rådande pandemin och ytterligare ett stort antal arbetstillfällen skulle säkerligen riskeras vid dess genomförande. Visita ifrågasätter rimligheten i detta – och om det är proportionerligt när det inte finns något som helst presenterat evidensbaserat underlag som kan påvisa behovet av begränsningen.

Det kan också konstateras att regeringen tidigare i hög grad har hänvisat behovet av begränsning av den tillåtna tiden för servering av alkohol till att erfarenheterna från tillsynen visar att besökarnas alkoholkonsumtion i hög grad påverkar deras beteende – ju mer alkohol som besökarna konsumerar, desto mindre upplevs de kunna följa reglerna om bland annat avstånd, oavsett vilka åtgärder som serveringsställena vidtar. Detta resonemang – som Visita ifrågasätter rent allmänt – gör sig naturligtvis inte gällande för serveringsställen som inte serverar alkoholdrycker. Det framstår som högst oklart på vilka grunder Folkhälsomyndigheten anser att en begränsning av öppettider för serveringsställen generellt – alltså samtliga serveringsställen – är nödvändig och motiverad.

Här ska också framhållas att den statistik Visita har tagit del av beträffande smittspridning på serveringsställen visar att den reglering som gäller för serveringsställen och de åtgärder som företagen vidtagit där för att motverka smittspridning har god effekt. Visita känner för närvarande inte till om eller i vilken utsträckning någon spridning av covid-19 överhuvudtaget har skett på serveringsställen eller – om så är fallet – huruvida det har skett spridning i större utsträckning på serveringsställen än i andra typer av verksamheter. Vi har inte sett någon redovisning som tyder på detta, utan tvärtom visar redovisad statistik och återkommande uttalanden från Folkhälsomyndigheten att spridning av covid-19 på restauranger och andra serveringsställen skett endast i försvinnande liten omfattning. Även detta talar starkt emot att det finns anledning att genomföra en förlängning som den föreslagna.

Ett förbud mot att hålla näringsverksamhet öppen efter ett visst klockslag utgör ett ingrepp i den grundlagsskyddade näringsfriheten enligt 2 kap. 17 § regeringsformen. Sådana begränsningar av näringsfriheten får införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen. Begränsningar av aktuellt slag måste givetvis vara välgrundade och proportionerliga. Att genomföra den föreslagna begränsningen av serveringsställets öppettider utan att presentera något konkret underlag för slutsatsen att det behövs skulle enligt Visitas uppfattning vara direkt oacceptabelt och mycket allvarligt ur rättssäkerhetsperspektiv.

Sammantaget anser Visita att de krav på smittskyddsåtgärder på serveringsställen som redan gäller fungerar väl och att det därmed överhuvudtaget saknas hållbara skäl att begränsa serveringsställets öppettider till kl. 20.30.

Visita motsätter sig av dessa skäl och med kraft den föreslagna föreskriften och anser att den överhuvudtaget inte bör genomföras.

Begränsa en eventuell föreskrift om stängning till att gälla från kl. 23.00

För det fall en föreskrift om att serveringsställen måste stänga vid ett visst klockslag ändå skulle bedömas vara nödvändigt bör den begränsas till att gälla från kl. 23.00. Detta för att inte i onödan försöka företagen mer fortsatt skada än nödvändigt.

Begränsa en eventuell föreskrift om stängning till att gälla till kl. 05.00 för alla serveringsställen

Enligt Folkhälsomyndighetens förslag ska serveringsställen som serverar alkohol hålla stängt mellan kl. 20.30 och kl. 11.00. Övriga serveringsställen ska hålla stängt mellan 20.30 och 05.00. För det fall en föreskrift om stängning från visst klockslag beslutas bör det för båda dessa typer av serveringsställen vara tillräckligt att de hålls stängda till kl. 05.00.

Om Folkhälsomyndigheten med formuleringen ”Den som driver ett serveringsställe som serverar spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat” i den föreslagna 7 § avser samtliga serveringsställen som har serveringstillstånd är förslaget oproportionerligt och till och med orimligt. Även många verksamheter med serveringstillstånd – exempelvis restauranger i hotell och på flygplatser men även i många andra miljöer – har stort behov av att kunna öppna sin verksamhet utan servering av alkoholdrycker tidigt på morgonen. Detta skulle förhindras genom den utformning föreskriften har i förslaget. Det är svårt att se skälen till att verksamheter med serveringstillstånd inte skulle få öppna före kl. 11.00 för exempelvis servering av frukost – men givetvis utan servering av alkoholdrycker före den tid serveringstillståndet medger.

Nuvarande lydelse av den föreslagna 7 § skulle som Visita uppfattar den alltså hindra exempelvis hotellrestauranger – men även restauranger i övrigt med serveringstillstånd – från att öppna för frukostservering före kl. 11.00.

Visita motsätter sig av dessa skäl förslaget till begränsning av öppettiden för serveringsställen enligt den föreslagna begränsningen mellan kl. 20.30 och 11.00 i 7 § i föreskrifterna.

Förslaget om att det på serveringsställen som utgör en del av en handelsplats endast får vara en person i ett sällskap är oproportionerligt

Folkhälsomyndigheten föreslår att det på serveringsställen som utgör en del av en handelsplats endast får vara en person i ett sällskap. Med serveringsställen som utgör

en del av en handelsplats avses sådana handelsplatser som anges i 5 § 3 i lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 – dvs. serveringsställen i köpcentrum, varuhus, gallerior, butiker, serviceinrättningar och andra handelsplatser som är öppna för allmänheten – som inte endast kan nås genom egna entréer.

Folkhälsomyndighetens förslag i denna del skulle innebära att på serveringsställen på sådana platser som anges ovan och som inte endast kan nås genom egna entréer får gästerna endast sitta ned en och en och inte fyra tillsammans som på andra serveringsställen.

Visita kan inte se skälen för att införa en föreskrift av detta slag. Folkhälsomyndigheten har inte angett några skäl till för varför just de serveringsställen som skulle träffas av denna begränsning ska regleras hårdare än andra serveringsställen.

Visita motsätter sig den föreslagna föreskriften eftersom den dessutom framstår som oproportionerlig.

Om en begränsning i nu aktuellt avseende skulle anses vara nödvändig måste gäster rimligen ha möjlighet att sitta ned tillsammans åtminstone två och två.

Möjligheten till försäljning för avhämtning m.m. är nödvändig

Enligt Folkhälsomyndighetens förslag ska serveringsställen få hålla öppet även efter kl. 20.30 för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället – dvs. bl.a. take-away-försäljning.

För det fall en begränsning av serveringsställenas öppettider införs är detta undantag nödvändigt och välkommet.

Eventuella begränsningar måste åtföljas av direkt stöd till företagen

Visita vill framhålla att det redan nu föreligger ett mycket stort och akut behov av att förlänga och utöka olika statliga stödåtgärder för företagen i besöksnäringen, för att stötta dem igenom krisen och rädda arbetstillfällena. Om ytterligare begränsningar av verksamheter sker genom de föreslagna föreskrifterna kommer det att ytterligare drabba dessa enormt hårt och omedelbart. Det är då också ofrånkomligt att de redan drabbade företagen i än högre grad kommer att behöva ännu mer omfattande, förbättrat och förlängt ekonomiskt stöd.

De stödåtgärder som hittills har införts har haft uppenbart svårt att nå ut till företagen i besöksnäringen och efter att olika typer av restriktioner de senaste veckorna har

skärpts ytterligare är läget än mer akut. Sverige står inför en reell risk för massarbetslöshet, inte minst bland unga och utlandsfödda, mot bakgrund av hur restriktionerna slår mot besöksnäringen. För att undvika detta behövs akuta stödåtgärder som kommer på plats direkt och kan motverka en hotande konkursvåg och rädda arbetstillfällena.

Visita har till regeringen framhållit att redan det förbud mot alkoholservice från kl. 20.00 som gäller enligt förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol innebär i praktiken ett näringsförbud för ett mycket stort antal företag. Företagen har nu levt med begränsningar i rätten att servera alkoholdrycker och därmed möjligheten att hålla sina verksamheter öppna i normal utsträckning i mer än tre månaders tid, vilket kommer ovanpå åtta månader av andra kostsamma inskränkningar. Då detta näringsförbud bygger på beslut från staten behöver självklart staten kompensera företagen fullt ut för det intäktsbortfall som förbudet medfört. Det behöver omgående införas ett direkt stöd till företag med serveringstillstånd enligt alkohollagen där dessa ges 100 procents ersättning för de intäktsbortfall som skett och kommer att ske med anledning av förbud mot alkoholförsäljning från vissa klockslag. Ett sådant stöd bör gälla retroaktivt från den 20 november 2020 då förbudet mot alkoholservice från kl. 22.00 trädde i kraft, börja betalas ut omgående och finnas kvar under hela den period då begränsningar kring tiden för alkoholförsäljning gäller.

Regeringen har aviserat ett så kallat nedstängningsstöd som ska ge företag som inte kan bedriva sin verksamhet till följd av beslut om nedstängning inom ramen för föreslagna reglerna om nedstängning ska kunna få ekonomiskt stöd för att täcka sina fasta kostnader samt lönekostnader under nedstängningen. Upp till 100 procent av dessa kostnader ska då kunna ersättas, upp till ett tak på 75 miljoner kronor per företag och månad. Det är – för att rädda jobb och företag från ytterligare förödande konsekvenser – helt nödvändigt att ett stödssystem som även omfattar sådana begränsningar som Folkhälsomyndigheten nu föreslagit finns på plats innan eventuella begränsningar sker. Nedstängningsstödet bör vara helt inriktat på den åsamkade ekonomiska skadan utan att ta hänsyn till vilken lag eller vilket lagrum som används för att inskränka näringsverksamhetens möjlighet till att hålla öppet.

Visita vill här också poängtera att serveringsställen självklart måste omfattas av rätten till stöd även om de vid en nedstängning eller begränsning av serveringstiden håller öppet för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället. Det krävs också att stödet även omfattar partiella nedstängningar eller begränsningar av verksamheternas öppettider och därmed ger företagen full kompensation – exempelvis vid sådana föreskrifter som Folkhälsomyndigheten har föreslagit.

Med vänlig hälsning

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'J' followed by a long horizontal stroke.

Jonas Siljhammar
VD

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'S' followed by a horizontal line and a small dot.

Stefan Lundin
Chefsjurist